

چالش‌ها و فرصت‌ها؛ نشست تخصصی مدیران معدنی برای عبور از بحران‌های پس از جنگ

بخش معدن در جریان جنگ ۱۲ روزه، با استراتژی کارآمد توانست با کمترین مشکلات این دوره را پشت سر بگذارد. با این حال، معدن و صنایع معدنی در مسیر توسعه، چالش‌هایی را پیش‌رو دارد. در نشست «بررسی موانع صادرات زنجیره محصولات معدنی» که در سالن همایش‌های گروه رسانه‌ای «دنیای اقتصاد» برگزار شد، چالش‌های این بخش با حضور رئیس هیات عامل ایمیدرو مورد بررسی قرار گرفت. صاحب‌نظران حاضر در نشست «سیاست‌های ارزی ناکارآمد» را به‌عنوان مانع اصلی حضور موثرتر ایران در زنجیره ارزش جهانی معرفی کردند.

به گزارش خبرنگاران صنعت و تجارت گزارش خبر، نشست تخصصی، با حضور مدیران ارشد بخش معدن و صنایع معدنی و سیاستگذاران این حوزه به بررسی مشکلات حاکم بر حوزه معدن و صنایع معدنی در دوره جنگ و پساجنگ پرداخت. در این نشست تخصصی که با حضور محمد آقاجانلو، رئیس هیات عامل ایمیدرو، سیدمصطفی فیض اردکانی، مدیرعامل شرکت ملی مس ایران و ایمان عتیقی، مدیرعامل شرکت معدنی و صنعتی گل گهر برگزار شد، راهکارهایی برای عبور معدن و صنایع معدنی از مشکلات کنونی ارائه شد. اصلاح نرخ ارز، رفع گلوگاه‌های صادراتی، تسهیل قوانین گمرکی و بازرگانی در سیاست‌های کلان اقتصادی و تجاری از مهم‌ترین راهکارهای مطرح‌شده در جهت توسعه صادرات محصولات معدنی در این نشست تخصصی بودند.

مکانیزم تهاتر

محمد آقاجانلو، رئیس هیات عامل ایمیدرو، در ابتدای این نشست با اشاره به اینکه بخش معدن و صنایع معدنی کشور از پتانسیل بسیار بالایی برای توسعه برخوردار است، گفت: وجود منابع غنی معدنی و انرژی و همچنین سرمایه انسانی که سال‌ها برای آموزش آن تلاش شده، مهم‌ترین ظرفیت‌های حوزه معدن و صنایع وابسته به آن است. این ظرفیت‌ها موجب شده‌اند که بخش معدن کشور و صنایع وابسته به آن در دوران جنگ ۱۲ روزه، فعالیت خود را بدون مشکل ادامه دهد. با این وجود، در حال حاضر انتظار می‌رود بوروکراسی دولتی کمتر و تصمیمات با چالاک‌تری اتخاذ شود. ارزآوری با تکیه بر ظرفیت‌های بخش معدن و صنایع معدنی نیز اهمیت ویژه‌ای دارد. بنابراین سیاستگذاران باید درخصوص سیاست‌های صادراتی در حلقه‌های مختلف زنجیره تولید محصولات صنایع معدنی تصمیم بگیرند که در کدام بخش زنجیره ارزش بیشترین صادرات داشته باشیم و آیا انرژی کافی برای صنایع داریم یا خیر. همچنین باید به سمت صادرات کالاهای با ارزش افزوده بالاتر برویم تا ارزش انرژی کاهش نیابد.

او در ادامه افزود: درحال حاضر وزیر صمت پیگیر تسهیل صادرات است تا ارزش بیشتری تامین شود. مکانیزم‌هایی مانند مجوزهای ویژه یا تهاتر می‌تواند به بهبود عملکرد صادراتی و تامین نیازهای کشور کمک کند. هرچند جنگ ۱۲ روزه هنوز تمام نشده و آثار آن قابل مشاهده است، اما پتانسیل‌های کشور بالا است و به دلیل ظرفیت قابل توجه همسایگی با چندین کشور و در اختیار داشتن مرزهای آبی، امکان صادرات خوبی داریم. توسعه صادرات به شرطی که دولت در تامین انرژی و تسهیل صادرات، چابک‌تر عمل کند، محقق خواهد شد.

آقاجانلو درباره مشکلات بنگاه‌های معدنی و صنعتی در جنگ ۱۲ روزه و راهکارهای این بخش برای تاب‌آوری گفت: در این دوره تقاضا برای محصولات بخش معدن و صنایع معدنی افت کرد و مشکل ارزی نیز داشتیم. با این وجود، راه‌حل برای پایداری بیشتر در مواقع بحران صادرات بیشتر است. صادرات می‌تواند راه‌حل مناسبی جهت ارزآوری و رفع مشکل تقاضا باشد، اما تعرفه‌ها، عوارض و برخی قوانین محدودکننده مانع صادرات پایدار هستند. همچنین مناطق ویژه و آزاد هم از چابکی لازم برخوردار نیستند. بخش معدن و صنایع معدنی سال گذشته حدود ۱۴ میلیارد دلار ارزآوری داشتند که رقم قابل توجهی است، اما با توجه به موقعیت مکانی ایران و پتانسیل تولیدی موجود در کشور می‌توان این رقم را ۳۰ تا ۴۰ درصد افزایش داد. این یعنی صادرات بیشتر، ارزآوری بالاتر، کاهش قیمت‌ها و افزایش تاب‌آوری کشور.

مدیریت تولید طی جنگ ۱۲ روزه

سیدمصطفی فیض‌اردکانی، مدیرعامل شرکت ملی مس ایران، در ادامه این نشست با اشاره به چالش‌های این صنعت در مدت زمان جنگ میان ایران و رژیم صهیونیستی گفت: بنگاه اقتصادی مانند موجود زنده عمل می‌کند و رویکردهای خاص خود را در شرایط مختلف دارد. در دوران جنگ علاوه بر رفتارهای اقتصادی، باید رفتارهای سیاسی و اجتماعی نیز در نظر گرفته می‌شد تا تبعات اجتماعی جنگ کمتر شود. اگر جنگ اتفاق نمی‌افتاد، برنامه صادراتی متفاوتی داشتیم، اما اولویت ما حفظ پایداری تولید در زنجیره بود. توقف تولید قطعا تبعات فراوانی داشت، بنابراین ضرورت دارد سیاستگذاران نیز رویکرد خود را تغییر دهند تا بتوانیم مشکلات احتمالی را جبران کنیم.

وی افزود: مدیریت منابع انسانی در دوران جنگ اهمیت زیادی داشت، زیرا نیروهای انسانی بخشی از جامعه هستند که در بحران‌ها دچار آسیب روانی شدند و باید مراقب آنها بود. در نهایت با انسجام داخلی توانستیم این دوران را بدون بحران جدی پشت سر بگذاریم، اما برای آینده نیز باید سناریوهایی در نظر گرفت تا تاب‌آوری بنگاه کاهش نیابد و تولید و صادرات دچار مشکل نشود. فیض‌اردکانی درباره آثار احتمالی جنگ بر تولید و سودآوری شرکت ملی مس گفت: در برنامه تولید شرکت هیچ تغییری ایجاد نشد. تنها برای مدت کوتاهی به دلیل ریسک بالای مخازن سطح تولید کاتد را کاهش دادیم. اما در تولید مس محتوا و کنسانتره تغییری مشاهده نشد. بنابراین در سود و زیان شرکت نیز تغییر قابل افشایی وجود نداشت.

رکوردشکنی در سایه جنگ ۱۲ روزه

در ادامه این نشست ایمان عتیقی، مدیرعامل شرکت معدنی و صنعتی گل‌گهر درباره اتفاقات غیرمنتظره در بازه زمانی ۱۲ روزه جنگ تحمیلی اظهار کرد: جنگ از دو منظر ملی و تأثیری که بر عملکرد بنگاه‌ها دارد، قابل توجه است. شرکت گل‌گهر در این دوران تمام تلاش خود را به کار گرفت تا روحیه کارکنان و خانواده‌های آنها را حفظ کند. کارکنان مجموعه معدنی و صنعتی گل‌گهر کیلومترها دور از شهر فعالیت می‌کنند و این جدایی در دوره‌ای که شاهد تنش‌های جنگی بودیم، برای آنها و خانواده‌ها دشوار بود. به همین دلیل مدیران به‌جای پرداختن به اخبار منفی، بر وظایف و فعالیت‌های کارکنان تمرکز کردند و خودشان نیز در کنار کارگران حضور داشتند تا روحیه مجموعه حفظ شود. نکته جالب آن بود که در همین دوره، شرکت گل‌گهر توانست سه رکورد کیفی و چهار رکورد کمی را کسب کند که افتخار بزرگی برای این شرکت است. این رکوردها حاصل تلاش کارگران بود که وظیفه خود را به‌خوبی انجام دادند. همچنین در این دوران، برخی کارکنان به‌ویژه در بخش درمانگاه، آتش‌نشانی، نگهبانی و خطوط تولید، به‌جای ۸ ساعت، ۱۲ ساعت کار کردند و با وجود نگرانی‌ها و روحیه نامناسب، خسته نشدند. در حال حاضر از سیاستگذاران انتظار می‌رود به‌گونه‌ای تصمیم بگیرند که بتوان برای آینده این افراد که در روزهای دشوار جنگی پای تولید ایستادند، بمانیم.

سیاستگذاری برای حفظ بازار

در ادامه رئیس هیات عامل ایمیدرو درباره ارائه راهکارهای سیاستگذاران برای عبور از بحران‌هایی از جنس جنگ توضیح داد: در این دوران، ستاد تنظیم کالا از بخش‌های فعال وزارت صمت بود. این وزارتخانه تلاش کرد تا کالاهای عمومی بدون مشکل تامین و بحران جدی ایجاد نشود. هرچند در حوزه‌هایی، به دلیل کمبود برق و گاز مشکلاتی پیش آمد اما وضعیت دشوارتر از قبل جنگ نبود و تامین انرژی انجام شد. در حال حاضر کاهش تقاضا در کنار چالش انرژی باعث شده برخی بخش‌های معدنی و صنایع معدنی با تورم یا با کمبود مواجه شوند. با توجه به تامین بازار داخلی، استفاده از ظرفیت و فرصت صادرات به‌طور روزانه و هفتگی در وزارتخانه رصد می‌شود. ایمیدرو نیز در این ستاد حضور دارد. در حوزه صنعت سیمان و تولید ورق تصمیمات خوبی گرفته شد تا نگرانی تقاضا در بازار کاهش یابد و تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان واقعی دچار مشکل نشوند.

وی با اشاره به مشکلات ارزی صنایع افزود: هر وقت فاصله بین نرخ ارز وارداتی و آزاد زیاد شود، صادرات آسیب می‌بیند. این آسیب برای شرکت‌های بزرگ که ملزم به بازگشت ارز خود هستند، جدی‌تر است. برای افزایش عرضه ارز، لازم است فاصله میان قیمت ارز در بازار آزاد و بازار رسمی به حداقل برسد. کاهش فاصله قیمت میان نرخ‌های ارز از نگرانی بنگاه‌ها درخصوص کاهش سودآوری و مشکلات مالی می‌کاهد. مکانیزم تهاتر و بهبود فضای صادراتی می‌تواند کمک کند تا عرضه و تقاضای ارز متعادل شود و بنگاه‌ها هزینه کمتری در فروش داخلی و صادراتی داشته باشند.

متغیرهای مزاحم تولید

در بخش دیگری از این نشست تخصصی، فیض‌اردکانی به متغیرهای آزاردهنده برای بنگاه‌ها درجنگ ۱۲روزه اشاره و اظهار کرد: برای بهبود فضای کسب‌وکار باید همه حوزه‌ها در سطح سیاستگذاری با هم هماهنگ شوند و تنظیمات آن تغییر کند. اگر از بنگاه‌ها انتظار تطبیق دارید اما در سایر حوزه‌ها تغییری ایجاد نشود، فرایند با چالش مواجه می‌شود. به عنوان مثال، در حوزه نرخ‌گذاری، بورس کالا، ترخیص کالا و ثبت سفارش‌ها، اگر سیاستگذاری به‌صورت منظومه‌ای و هماهنگ نباشد، اختلالات ادامه خواهد داشت و تمام فشار بر دوش بنگاه‌های تولیدی و اقتصادی خواهد بود. مدیرعامل شرکت ملی مس ایران درباره راهکارهای رفع این مشکلات گفت: در حوزه‌های مختلف، موانع موجود را هم مکتوب و هم به‌صورت شفاهی به مسوولان اعلام کرده‌ایم اما بوروکراسی طولانی است و رسیدن به تصمیم‌گیری و ارزیابی آثار آن زمان‌بر بوده و کار را دشوار کرده است.

کیفیت سیاستگذاری معدنی

مدیرعامل شرکت معدنی و صنعتی گل‌گهر در این نشست تخصصی با اشاره به کیفیت تصمیم‌ها و سیاستگذاری‌ها در دوران جنگ گفت: طی هفته اخیر، ترخیص کالا و ثبت سفارش آسان‌تر شد. اما در بورس کالا بخشنامه‌ای بدون همه‌جانبه‌نگری تصویب شد و لطمه جدی را به عملکرد برخی حلقه‌های معدنی تحمیل کرد. هرچند بورس کالا به صنایع کمک می‌کند، اما انتظار می‌رود در روند صدور بخشنامه‌ها تمامی ابعاد عرضه و تقاضا دیده شود. عتیقی ادامه داد: در حال حاضر، عرضه محصولات معدنی و فولادی به‌مراتب بالاتر از نیاز بازار داخلی است. در شرایطی که تقاضا برای محصولات ما در بازار داخلی به‌شدت محدود شده، متقاضیان خرید بین‌المللی وجود دارند. اما موانع داخلی و به‌خصوص نرخ ارز مانع اصلی در این بخش است. چنانچه نرخ ارز اصلاح شود انگیزه صادرات افزایش می‌یابد. همچنین در حوزه حمل‌ونقل دریایی نیز مشکلات جدی در این بخش به چشم می‌خورد که رفع آن ضروری است.

لزم کاهش بوروکراسی

آقاجانلو در پاسخ به سوالی مبنی بر اینکه «چه عواملی منجر به فعالیت قابل قبول صنایع معدنی در جنگ شدند؟» پاسخ داد: حضور مستمر وزیر صمت و مدیران ارشد این وزارتخانه و همچنین حضور مدیران عامل بنگاه‌ها، احساس امنیت را میان کارکنان تقویت و اشتیاق به تولید را بالا برد. همچنین مصوبه هیات دولت در زمینه گمرک، ثبت سفارش و مالیات باعث شد ۲۵ درصد کالاهای راکد گمرکی ترخیص شود. به بیان دقیق‌تر بوروکراسی حاکم بر فرایند ترخیص کالا از گمرکات تسهیل شد. برنامه هفتم توسعه نیز تکالیف متعددی برای وزارت صمت مشخص کرده است. در حال حاضر اولویت‌بندی پروژه‌ها متناسب با سناریوهای مختلف در حال جمع‌بندی است تا الزامات اجرایی فراهم شود.

مدیرعامل شرکت ملی مس ایران گفت: در دنیای کنونی بنگاه‌های تولیدی و کسب‌وکارها، با بازار هوشمند و پیچیده‌ای مواجه هستند. در چنین شرایطی از صنایع انتظار می‌رود سبب تولید، فروش و صادرات خود را دقیق تنظیم کنند. ارزیابی‌ها باید واقع‌بینانه باشد و تصمیمات براساس صلاح شرکت اتخاذ شود. اگر فروش داخلی با حداقل سود ممکن نباشد، باید مشتری دیگری پیدا شود تا تعهدات بنگاه به سهامداران محقق شود. در پایان از عتیقی، مدیرعامل شرکت معدنی و صنعتی گل‌گهر تأکید کرد: بعد از جنگ توسعه بنگاه‌های بزرگ با موانع بسیاری مواجه است. خرد کردن سود بنگاه‌ها به تیکه‌های کوچک منجر به ایجاد توسعه نمی‌شود. اگر بنگاه‌ها بخشی از سود خود را به سرمایه‌گذاری اختصاص دهند و کمتر مورد رصد قرار بگیرند مشکلاتی از دوش دولت برداشته می‌شود. اجرای این سیاست درنهایت به نفع اقتصاد کشور خواهد بود.

